

POSTANOWIENIE

Dnia 18 grudnia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Henryk Pietrkowski (przewodniczący)

SSN Władysław Pawlak (sprawozdawca)

SSN Agnieszka Piotrowska

w sprawie z wniosku B. P.
przy uczestnictwie J. Z. i J. P.
o stwierdzenie nabycia spadku,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym
w Izbie Cywilnej w dniu 18 grudnia 2019 r.,
zażalenia wnioskodawczyni na postanowienie Sądu Okręgowego w W.
z dnia 27 czerwca 2019 r., sygn. akt V Ca (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 29 stycznia 2018 r. Sąd Rejonowy w W. stwierdził, że spadek po K. P. nabyła na podstawie ustawy żona B. P. oraz siostra J. Z.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że spadkodawca K.P. zmarł bez sporządzenia testamentu. W chwili śmierci pozostawał w związku małżeńskim z wnioskodawczynią B. P., nie miał dzieci, także pozamałżeńskich ani przysposobionych. Rodzice spadkodawcy zmarli przed nim. Spadkodawca miał siostrę - uczestniczkę J. Z. Spadkodawca wychowywał jako pasierbicę J. P., córkę

wnioskodawczynie i M. B. Na podstawie decyzji z dnia 4 stycznia 2012 r. Kierownika USC W. dokonano zmiany nazwiska uczestniczki z B. na P.

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Okręgowy w W. odrzucił apelację wnioskodawczynie i uczestniczki J. P. W odniesieniu do uczestniczki przyczyną odrzucenia apelacji było wniesienie jej po terminie, ponieważ nie wystąpiła z wnioskiem o sporządzenie uzasadnienia postanowienia. Jeśli zaś chodzi o apelację wnioskodawczynie, to jej odrzucenie było spowodowane brakiem interesu prawnego. Wnioskodawczynie nie kwestionuje rozstrzygnięcia w zakresie, w jakim stwierdzono na jej rzecz spadek, natomiast nie występują okoliczności uzasadniające rozpoznanie wniesionej przez nią apelacji przez wzgląd na interes publiczny, gdyż orzeczenie Sądu Rejonowego odpowiada prawu.

W zażaleniu wnioskodawczynie domaga się zmiany postanowienia Sądu Okręgowego i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Zarzuciła: naruszenie art. 370 k.p.c. przez odrzucenie apelacji, podczas gdy w sprawie występuje interes publiczny wymagający merytorycznego rozpoznania apelacji i stwierdzenia spadkobrania po K. P. przy ustaleniu kręgu spadkobierców zgodnie z zasadami współżycia społecznego; błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia i uznanie, że wnioskodawczynie nie ma interesu prawnego w ustaleniu kręgu spadkobierców po spadkodawcy, podczas gdy jest to okoliczność mająca istotne znaczenie dla jej majątku.

W uzasadnieniu wskazała, że jest jedyną spadkobierczynią po uczestniczce J. P. i w razie jej śmierci, spadek który nabyłaby ta uczestniczka po K. P., przeszedłby na wnioskodawczynię. Z kolei interesu publicznego w rozpoznaniu apelacji wnioskodawczynie upatruje w konieczności zastosowania bezpośrednio Konstytucji RP w celu prawidłowego określenia kręgu spadkobierców.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wskazując na możliwość spadkobrania po żyjącej uczestniczce, wnioskodawczynie powołuje się w istocie na interes natury faktycznej, a nie interes prawny. Poza tym w świetle stanu faktycznego sprawy i przepisów prawa spadkowego uczestniczka J. P. nie nabyła spadku po K. P.

Pokrzywdzenie orzeczeniem (*gravamen*) jest przesłanką dopuszczalności środka zaskarżenia, chyba że interes publiczny wymaga merytorycznego rozpoznania tego środka (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 15 maja 2014 r., III CZP 88/13, OSNC 2014, nr 11, poz. 108, postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2015 r., V CSK 450/14, nie publ., wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2015 r., V CSK 450/14 nie publ.).

Przepisy regulujące zasady dziedziczenia i skutki prawne stąd wynikające mają charakter bezwzględnie obowiązujący. Dlatego, co do zasady, występuje interes publiczny, w rozpoznaniu środka odwoławczego zainteresowanego, polegający na prawidłowym określeniu porządku dziedziczenia, w tych wszystkich wypadkach, gdy określenie kręgu spadkobierców wpływa chociażby pośrednio na prawa i obowiązki skarżącego. Interes publiczny jest w takim przypadku nadrzędny nad konkretnym interesem skarżącego, który jest zależny od okoliczności konkretnej sprawy (zob. uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2019 r., I CSK 347/18, nie publ.).

W okolicznościach faktycznych rozpoznawanej sprawy skarżąca nie może skutecznie powoływać się na interes publiczny w rozpoznaniu jej apelacji, skoro Sąd Rejonowy prawidłowo, zgodnie z kodeksem cywilnym, określił krąg spadkobierców ustawowych po zmarłym K. P. Konstytucja RP nie jest aktem prawnym regulującym szczegółowe zasady dziedziczenia. Reguły dziedziczenia ustawowego są sformalizowane i w związku z tym, nie mogą być stosowane inne kryteria, w tym oparte na ogólnych klauzulach generalnych, jak np. zasady współżycia społecznego. W art. 21 Konstytucja RP potwierdza ochronę własności i prawa dziedziczenia. Polski kodeks cywilny nie przewiduje dziedziczenia ustawowego powinowatych. Nie może być mowy o sprzeczności z Konstytucją RP przepisów normujących ustawowy porządek dziedziczenia, skoro spadkodawca ma możliwość powołania do spadku w testamencie nie tylko powinowatych. Niezależnie od tego, prawo rodzinne przewiduje przysposobienie z konsekwencjami dla dziedziczenia ustawowego. Z instytucji tych spadkodawca nie skorzystał. W niektórych sytuacjach ustawodawca normuje stosunki prawne pomiędzy dzieckiem a mężem, czy żoną rodzica dziecka (zob. np. art. 144 § 1 - 3 k.r.o.).

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 394¹ § 3 k.p.c.
w zw. z art. 398¹⁴ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.

aj